

Pásztóy András

Témavezető: Arató Krisztina

A NEMZETI GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI TANÁCS A NEMZETKÖZI GYAKORLAT TÜKRÉBEN

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsról (NGTT) szóló törvény szerint a Tanács a társadalmi párbeszéd legátfogóbb, sokoldalú konzultatív fóruma,¹ amelynek létrehozása során az Országgyűlés figyelembe vette az Európai Unió többi tagállamának tapasztalatait is,² a Tanács pedig működése során figyelembe veszi az Európai Unióban kialakult egyeztetési gyakorlatot.³

A tanulmány célja annak a kérdésnek a körüljárása, hogy a Tanács felépítése, célja és feladatai valójában milyen és mekkora hasonlóságot mutatnak az Európai Unió többi tagállamában működő gazdasági és társadalmi tanácsokkal, illetve hasonló intézményekkel, valamint hogy valójában mennyire felelnek meg az EU-ban kialakult egyeztetési gyakorlatnak.

Az Európai Unió, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet értelmezése szerint a társadalmi párbeszéd (social dialogue) a szakszervezetek és a munkaadói érdekképviselések (összefoglalóan szociális partnerek) között, illetve köztük és a kormányok között zajló tárgyalást, konzultációt, információcserét jelent, gazdasági, szociális és velük összefüggő egyéb kérdésekről.⁴ Létezik azonban a társadalmi párbeszédnek egy ennél átfogóbb fogalma is, amely egyaránt magában foglalja az említett szereplők közötti egyeztetéseket, valamint az ennél szélesebb résztvevői körrel lefolytatott konzultációkat is.⁵

A Tanács, illetve a róla szóló törvény megalkotása során a jogalkotó nyilvánvalóan a társadalmi párbeszéd ez utóbbi, szélesebb értelmezését vette magáévá, hiszen az országos munkáltatói és munkavállalói érdekképviseléseken túl az országos

---

¹ 2011. évi XCIII. törvény 2. § (1) bek.

² Uo. preambulum

³ Uo. 2. § (3) bek.

⁴ HÉTHY – ÓNODI 2010, 11-12. o., valamint <http://www.ilo.org/public/english/dialogue> és <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=329&langId=en>

⁵ HÉTHY – ÓNODI 2010, 11. o., 13. o.

gazdasági kamarák, a nemzetpolitika területén tevékenykedő civil szervezetek, az egyházak, valamint a tudomány hazai és határon túli képviselői is helyett kaptak a Tanácsban.⁶

Vizsgálódásaim során ennek megfelelően annak áttekintésére törekedtem, hogy az EU tagállamaiban milyen összetételű és feladatú országos intézmények szolgálnak az átfogó (azaz nem csak egy speciális vagy csak a társadalom egy meghatározott körét érintő témára korlátozódó) egyeztetésre a szociális partnerek között, ill. köztük és a kormányok között, valamint, hogy bevonnak-e az egyeztetésbe más szereplőket, s ha igen, akkor kiket és milyen formában. Azaz vizsgáltam mindazokat az országos, átfogó fórumokat, amelyek beleférnek a társadalmi párbeszéd fentebb megjelölt szélesebb értelmezésébe.

A fórumok összetétele

Először tekintjük át az egyes fórumok összetételét, valamint azt, hogy megfigyelhetünk-e időbeli változást ebben.

A fórumok struktúrája

A szakszervezetek és a munkaadói érdekképviselők közötti egyeztetéseket bipartit – azaz kétoldalú – a kormányok bevonásával zajló egyeztetéseket pedig tripartit – azaz háromoldalú – kapcsolatoknak hívjuk. Amennyiben további más szereplők (a gazdaság egyéb szerveződései, civil szervezetek, független szakértők) is részesei a párbeszédnek, akkor a félhivatalos szakzsargon megfogalmazásában „tripartit plusz”, illetve amennyiben a kormányok kimaradnak belőle, akkor „bipartit plusz” kapcsolatokról beszélhetünk.⁷ Ennek megfelelően megkülönböztethetünk bipartit, bipartit plusz, tripartit és tripartit plusz struktúrájú fórumokat.

Az alábbi táblázat az Európai Unió országaiban működő országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézményeket mutatja be, struktúra szerinti bontásban.

---

⁶ 2011. évi XCIII. törvény 2. § (2), ill. 4. §

⁷ HÉTHY – ÓNODI 2008a 13. o.

Ország	Bipartit	Bipartit plusz	Tripartit	Tripartit plusz
Ausztria	Paritásos Bizottság (1957). Gazdasági és Szociális Ügyek Tanácsa (1963)			
Belgium	Központi Gazdasági Tanács (1948). Országos Munkaügyi Tanács (1952)			
Bulgária		Gazdasági és Szociális Tanács (2001)	Tripartit Együttműködés Nemzeti Tanácsa (1993)	
Ciprus				
Csehország			Gazdasági és Szociális Megállapodás Tanácsa (1997)	
Dánia				
Egyesült Királyság				
Észtország				
Finnország				Gazdasági Tanács (1966)
Franciaország		Gazdasági, Szociális és Környezetvédelmi Tanács (1958)		
Görögország		Gazdasági és Szociális Tanács (1994)		
Hollandia		Szociális-Gazdasági Tanács (1950)		
Írország				Országos Gazdasági és Szociális Tanács (1973)
Lengyelország			Gazdasági és Szociális Ügyek Tripartit Bizottsága (1994)	
Lettország			Nemzeti Tripartit Együttműködés Tanácsa (1996)	

Ország	Bipartit	Bipartit plusz	Tripartit	Tripartit plusz
Litvánia			Litván Köztársaság Tripartit Tanácsa (1995)	
Luxemburg		Gazdasági és Szociális Tanács (1966)	Tripartit Koordinációs Bizottság (1977)	
Magyarország		Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács (2011)		
Málta			Máltai Gazdasági és Szociális Fejlesztési Tanács (2001)	
Németország				
Olaszország		Országos Gazdasági és Munkaügyi Tanács (1957)		
Portugália			Szociális Párbeszéd Állandó Bizottsága (1984)	Portugál Gazdasági és Szociális Tanács (1991)
Románia		Gazdasági és Szociális Tanács (2011)	Nemzeti Tripartit Tanács (2011)	
Spanyolország		Gazdasági és Szociális Tanács (1991)		
Svédország				
Szlovákia			Gazdasági és Szociális Tanács (2007)	
Szlovénia			Gazdasági és Szociális Tanács (1994)	

1. táblázat

Országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézmények az EU országaiban⁸
(Zárójelben a megalakulásuk éve)

Összegezve a táblázat adatait, megállapíthatjuk, hogy az EU jelenlegi 27 tagállamából 21-ben működik valamilyen, az országos, átfogó társadalmi párbeszédre szolgáló intézmény. Ebből két tagállamban (Ausztria és Belgium) bipartit, hét tagállamban (Csehország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Szlovákia,

⁸ HÉTHY – ÓNODI 2008b, 165-205. o., CHABANET – TRECHSEL 2011., az EIRO adatbázis (<http://www.eurofound.europa.eu/eiro>), valamint az egyes fórumok honlapjai (felsorolásukat ld. a tanulmány végén) alapján

Szlovénia) tripartit, hat tagállamban (Franciaország, Görögország, Hollandia, Magyarország, Olaszország, Spanyolország) bipartit plusz, két tagállamban (Finnország, Írország) tripartit plusz, három tagállamban (Bulgária, Luxemburg, Románia) egy bipartit plusz és egy tripartit, egy tagállamban (Portugália) pedig egy tripartit és egy tripartit plusz felépítésű fórum.

Bipartit	Bipartit plusz	Tripartit	Tripartit plusz	Bipartit plusz/ Tripartit	Tripartit/ Tripartit Plusz
Ausztria	Franciaország	Csehország	Finnország	Bulgária	Portugália
Belgium	Görögország	Lengyelország	Írország	Luxemburg	
	Hollandia	Lettország		Románia	
	Magyarország	Litvánia			
	Olaszország	Málta			
	Spanyolország	Szlovákia			
		Szlovénia			
Összesen 2	Összesen 6	Összesen 7	Összesen 2	Összesen 3	Összesen 1

2. táblázat
Különböző összetételű országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézmények az EU tagállamaiban

Áttekintve a számszerű adatokat egyértelmű, hogy – a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet által is hagyományosan szorgalmazott – tripartit struktúra a legelterjedtebb. Összesen 11 tagállamban szolgál vagy csak és kizárólagosan, vagy egy más szerkezetű fórum mellett az országos, átfogó társadalmi párbeszédre ilyen struktúrájú fórum.

Azonban szintén megállapítható, hogy az ilyen felépítésű fórumok főleg a kelet-közép-európai, posztoszocialista tagállamokra jellemzőek. Jelenleg közülük Észtország⁹ és Magyarország kivételével valamennyiben létezik országos, átfogó társadalmi párbeszédre szolgáló tripartit intézmény. Ezt arra vezethetjük vissza, hogy a gazdasági rendszerváltás okozta feszültségek, konfliktusok (állami vállalatok összeomlása, privatizáció, tömeges munkanélküliség megjelenése, reálkeresetek csökkenése, stb.) megelőzését, megoldását az említett államok a háromoldalú érdekegyeztetéstől remélték.¹⁰ Éppen ezért a jelenleg létező tripartit tanácsok vagy azok elődjai az 1990-es évek elején alakultak meg ezekben az államokban.

Később közülük három országban, Bulgáriában (2001-ben), Magyarországon (2004-ben¹¹) és Romániában (2011-ben) létrejöttek bipartit plusz intézmények is.

⁹ Meg kell azonban jegyezni, hogy 1999 és 2005 között Észtországban is létezett az országos, átfogó társadalmi párbeszédre szolgáló tripartit fórum, a Gazdasági és Szociális Tanács

¹⁰ HÉTHY – ÓNODI 2010, 18. o.

¹¹ A Gazdasági és Szociális Tanács (GSZT) 2004. augusztus 24-én alakult meg

Ez azonban csak Magyarországon, s itt is csak 2011-ben járt együtt a tripartit fórum, az 1988-ban (a kelet-közép európai térségben elsőként) létrehozott Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) megszűntetésével.

Ország	Bipartit	Bipartit plusz	Tripartit	Tripartit plusz
Ausztria	1957/1963			
Belgium	1948/1952 (1945)			
Bulgária		2001	1993	
Csehország			1997 (1990)	
Finnország				1966
Franciaország		1958 (1946)		
Görögország		1994		
Hollandia		1950		
Írország				1973 (1963)
Lengyelország			1994	
Lettország			1996	
Litvánia			1995	
Luxemburg		1966	1977	
Magyarország		2011 (2004)	(1988)	
Málta			2001	
Olaszország		1957		
Portugália			1984	1991
Románia		2011	2011 (1997)	
Spanyolország		1991		
Szlovákia			2007 (1990)	
Szlovénia			1994	

3. táblázat

A jelenlegi országos, átfogó társadalmi párbeszéd fórumok megalakulásának éve az EU tagállamaiban¹² (Zárójelben az előd szervezetek megalakulásának éve.)

Az említett országok kívül még két tagállamban, Luxemburgban és Portugáliában jött létre kétfajta szerkezetű, egy tripartit és egy bipartit plusz fórum is az országos, átfogó társadalmi párbeszédre. Luxemburgban a bipartit plusz, míg Portugáliában a tripartit tekint vissza nagyobb múltra.

Magyarországon kívül, ahol a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács a tripartit struktúrájú OÉT és a bipartit plusz struktúrájú Gazdasági és Szociális Tanács (GSZT), valamint egy a vállalkozásokat közvetlenül érintő kormányzati döntések előkészítésében közreműködő konzultatív fórum,¹³ a Gazdasági Egyeztető Fórum (GEF) összehívásával jött létre, egyetlen más tagállamban sem járt egy

¹² A táblázatban található adatok forrásai megegyeznek a 1. táblázat forrásaival

¹³1052/2008. (VIII. 4.) Korm. hat.

újfajta szerkezetű intézmény létrehozása egy már korábban létező megszüntetésével vagy beolvasztásával.

A fentebb említetteken kívül a többi tagállam, azaz 27-ből 22 mai napig ragaszkodik kizárólag ahhoz a struktúrához, amelyben eredetileg is megalakultak a jelenleg létező intézmények.

A kelet-közép-európai országokon kívül a többi tagállamban a legkülönbözőbb időpontokban jöttek létre az intézmények, igen eltérő társadalmi-gazdasági körülmények között.¹⁴ A legjelentősebb múltra Belgiumban és Franciaországban tekintenek vissza, ahol a jelenlegi intézmények gyökerei a két világháború közötti időszakig, sőt Belgiumban egyenesen a XIX. századig nyúlnak vissza,¹⁵ közvetlen elődjük pedig rögtön a második világháború után alakultak meg.¹⁶

A létrehozásukat inspiráló azonosítható vagy feltételezhető okok is különbözőek. Például Ausztriában és Belgiumban a második világháborút követő gazdasági újjáépítés kihívásai,¹⁷ a luxemburgi Tripartit Koordinációs Bizottság esetében pedig az 1970-es évek vége felé jelentkező gazdasági válság¹⁸ volt a kiváltó ok. Ösztönző szerepet játszott az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) 1957-es létrehozása¹⁹ vagy Málta esetében az ország közelgő európai uniós csatlakozása is.

Az intézmények létrehozásához vezető különböző inspirációs okok, az egyes országok eltérő társadalmi-gazdasági körülményei, politikai hagyományai miatt a kelet-közép európai régió kivül nem állapíthatunk meg preferált struktúrát.²⁰ A nyugat- és dél-európai államokban egyaránt találkozunk mind a négy lehetséges szerkezettel.

Tekintettel arra, hogy az egyes intézmények teljesen különböző időpontokban jöttek létre, így természetesen olyan időszakot sem állapíthatunk meg, amely az egyik vagy a másik struktúrát preferálta volna és olyan időbeli trendről sem beszélhetünk, amely valamelyik szerkezet felé mutatna.

Összegezve a fentieket elmondhatjuk, hogy a struktúrát tekintve sem napjainkban, sem korábbi időszakban nem beszélhetünk egységes európai gyakorlatról, így mindössze annak a megállapítására szorítkozhatunk, hogy a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács a bipartit plusz intézmények sorába illeszkedik, amelyek kizárólagos mivolta Nyugat- és Dél-Európában nem, de Kelet-Közép-Európában egye-

¹⁴ HÉTHY – ÓNODI 2010, 118. o.

¹⁵ CHABANET – TRECHSEL 2011, 25. o. és TREBILCOCK 1994, 172. o.

¹⁶ TREBILCOCK 1994, 131. o. és 172. o.

¹⁷ I.m. 10. o. és 105. o.

¹⁸ <http://www.eurofound.europa.eu/emire/LUXEMBOURG/TRIPARTITECOORDINATION/COMMITTEE-LX.htm>

¹⁹ HÉTHY – ÓNODI 2008b, 116. o.

²⁰ HÉTHY – ÓNODI 2008b, 116. o. és 130. o.

dülálló. Ezenkívül kijelenthetjük azt is, hogy létrehozása nem illeszkedik valamilyen, a strukturák változását mutató európai trendbe.

A fórumok tagjai

Vizsgáljuk meg ezt követően a 4. számú táblázat segítségével, hogy a többi uniós tagállamban létező bipartit plusz, illetve tripartit plusz intézmények munkájában a szakszervezeteken és a munkáltatói érdekképviseleteken (valamint a tripartit plusz intézmények esetében a kormányokon) kívül jellemzően milyen más, további szereplők vesznek részt és milyen formában. Majd hasonlítsuk ezt össze a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanáccsal.

Mezőgazdasági termelők, farmerek érdekképviseleti szervezetei	Szövetkezetek	Önfoglalkoztatók, szabad foglalkozásúak, kézművesek képviselői	Környezetvédő szervezetek
Bulgária Finnország Franciaország Görögország Írország Portugália Spanyolország	Bulgária Franciaország Spanyolország	Bulgária Franciaország Görögország Olaszország	Bulgária Franciaország Írország Portugália
Összesen 7 ország	Összesen 3 ország	Összesen 4 ország	Összesen 4 ország

Fogyasztóvédő szervezetek	Regionális és helyi önkormányzatok, ill. érdekképviseleti szervezeteik	Független szakértők (gazdasági, jogi, pénzügyi, szociális területről)	Egyéb szervezetek (nőszervezetek, nyugdíjasok, hátrányos helyzetűek érdekképviseleti szervezetei, önkéntes szervezetek, stb.)
Bulgária Görögország Portugália Spanyolország	Finnország Franciaország Görögország Portugália	Bulgária Franciaország Hollandia Írország Luxemburg Olaszország Portugália Spanyolország	Bulgária Franciaország Írország Olaszország Portugália
Összesen 4 ország	Összesen 4 ország	Összesen 8 ország	Összesen 5 ország

4. táblázat

Az uniós tagállamok bipartit plusz és tripartit plusz országos, átfogó társadalmi párbeszéd fórumainak szociális partnereken (ill. kormányokon) kívüli, legjellemzőbb tagjai²¹

Áttekintve a táblázatot megállapíthatjuk, hogy főleg a hagyományos munkáltatói érdekképviseleteken kívüli, további gazdasági érdekképviseletekről (pl. mezőgazdasági termelők érdekképviseletei, gazdasági kamarák), illetve a gazdaság és a munkaerőpiac egyéb olyan szereplőinek (pl. önfoglalkoztatók, szabad foglalkozásúak, kézművesek) a képviselőiről van szó, akiknek a képviseletét általában nem látják el a hagyományos szociális partnerek. A mezőgazdasági termelők érdekképviseleteinek besorolása tekintetében meg kell azonban jegyezni, hogy sem a szakirodalom, sem az egyes országok gyakorlata nem egységes. Van, ahol külön kategóriaként kezelik őket (pl. Görögországban, Írországban²²) s van ahol a hagyományos munkáltatói érdekképviseletek között (pl. Belgiumban, Hollandiában²³ vagy Magyarországon).

Ezenkívül találunk példákat szövetkezetek, fogyasztóvédő szervezetek, önkormányzatok vagy önkormányzati érdekképviseleti szervezetek, környezetvédő szervezetek, független szakértők, valamint olyan civil szervezetek részvételére, amelyek valamelyik speciális társadalmi rétegnek (pl. nők, nyugdíjasok, hátrányos helyzetűek) az érdekeit képviselik.

²¹ I.m. 165-205. o., CHABANET – TRESCHSEL 2011., valamint az egyes fórumok honlapjai (felsorolásukat ld. a tanulmány végén) alapján

²² CHABANET – TRESCHSEL 2011, 59. o. és 72. o.

²³ I.m. 26. o. és 101. o.

Nem találunk viszont példát az NGTT-ben jelenlévő, a nemzetpolitika területén tevékenykedő civil szervezetek vagy az egyházak részvételére.

Szintén jellemző, hogy a fent említett résztvevők az egyes fórumokon belül önálló képviselővel vagy képviselőkkel rendelkeznek, esetenként önálló csoportot alkotnak (pl. Franciaországban).

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács tagjai oldalakat alkotnak és egységes oldalálláspontokat kötelesek kialakítani, szavazati joggal pedig az oldalak rendelkeznek. A fentebb említett szereplők közül önálló oldalként mindössze a független szakértőket találjuk meg a Tanácsban, a tudomány képviselői név alatt. A mezőgazdasági termelők érdekképviseleti szervezetei a hazai gyakorlatnak megfelelően a munkáltatói érdekképviseletek közé tartoznak, s így a gazdaság képviselői nevű oldal tagjai. Szintén itt találkozhatunk az önfoglalkoztatók, kézművesek képviseletét is felvállaló munkáltatói érdekképviseletekkel.²⁴

Civil szervezetek szintén helyet kaptak a Tanácsban. Képviseletükkel kapcsolatban azonban ellentmondásokat figyelhetünk meg a törvényben. Míg ugyanis a Tanácsról szóló törvény 2. § (1) és (2) c) pontja kizárólag a nemzetpolitika területén tevékenykedő civil szervezetekről beszél, addig a 4. § (1) 3. pontja már úgy fogalmaz, hogy a Tanács tagjai „külön törvény szerint a civil szervezetek képviselői, beleértve a nemzetpolitika területén tevékenykedő civil szervezeteket is”.²⁵

Az említett külön törvény jelenleg az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény, amelynek 63. §-a alapján Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban a civil szervezetek képviseletét ellátó öt személyt a civil szervezetek működését támogató Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsa választja az Alap kollégiumi struktúrájának figyelembevételével.²⁶ A jelenlegi tagokat még a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsa elődjének tekinthető Nemzeti Civil Alapprogram (NCA) Tanácsa választotta az NCA kollégiumi struktúrájának figyelembevételével.²⁷

A kollégiumok az Alap forrásainak felhasználásával kapcsolatos konkrét, operatív döntések meghozatalának fórumai.²⁸ A Nemzeti Együttműködési Alappal kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2012 (II. 16.) KIM rendelet értelmében a következő öt

---

²⁴ Pl.: Az Ipartestületek Országos Szövetsége (IPOSZ)

²⁵ 2011. évi XCIII. tv. 2. § (2) bek. c) és 4. § (1) bek. 3

²⁶ 2011. évi CLXXV. tv. 63. §

²⁷ 2003. évi L. tv. 4. § (1) bek.

²⁸ A KIM sajtó-háttéranyaga a NEA testületeinek megalakulása alkalmából 2012.03.29.

kollégium került felállításra: nemzeti összetartozás, új nemzedékek jövőjéért, mobilitás és alkalmazkodás, közösségi környezet, társadalmi felelősségvállalás.²⁹

Ezek mindegyike meglehetősen heterogén feladatú civil szervezeteknek nyújt támogatást. Így a fent említett, az uniós országok NGTT-hez hasonló fórumaiban jellemzően jelenlévő feladatú civil szervezetek önálló képviselője még a kollégiumi struktúra figyelembevételével sem biztosítható.

További problémaként vehető fel, hogy a Nemzeti Együttműködési Alap Tanácsának kilenc tagja közül mindössze hármat választanak maguk a civil szervezetek, három tagját az Országgyűlés illetékes szakszervezete jelöli ki, további három tagját pedig a közigazgatási és igazságügyi miniszter kéri fel.³⁰ Így az NGTT civil tagjainak civil, azaz kormánytól független mivolta is megkérdőjelezhető.

A fórumok célja és feladatai

Amint azt a bevezetésben is jeleztem, a társadalmi párbeszéd kiterjedhet valamennyi gazdasági, szociális és velük összefüggő kérdésre. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet elemzése alapján megkülönböztethetünk tematikusan szűk és tematikusan széles társadalmi párbeszédet. A szűk a munka világához közvetlenül kapcsolódó alábbi témákra terjed ki:

- bérmeghatározás, beleértve a minimálbért is;
- munkajogi szabályozás;
- munkafeltételek;
- munkaerő-piaci politika,
- a munkaügyi konfliktusok rendezése;
- munkabiztonság és foglalkozás-egészségügy.

A széles ezeken felül kiterjed az alábbi témákra is:

- makroökonómia és gazdasági növekedés;
- szerkezetátalakítás és gazdasági átalakulás;
- bérfejlesztés és infláció, monetáris politika;
- foglalkoztatáspolitikai;
- nemek közötti egyenlőség;
- oktatás és szakképzés;
- termelékenység és versenyképesség;
- adózás és fiskális politika;

---

²⁹ 5/2012 (II. 16.) KIM rendelet 1. sz. melléklet

³⁰ 2011. évi CLXXV. tv. 60. § (2) bek.

- szociális jólét, biztonság és védelem;
- gazdasági és társadalmi stratégiák a külső okok miatt sürgető reformok végrehajtására, úgymint:
  - piacgazdasági átmenet;
  - regionális integráció;
  - strukturális kiigazítási programok;
  - a szegénység csökkentésére irányuló stratégiák.³¹

Attól függően, hogy a fórumok keretében tematikusan szűk vagy tematikusan széles párbeszédre kerül-e sor, illetve, hogy a fórumok milyen struktúrájúak (azaz mennyire széles a résztvevői körük) elvben négy különböző típusú párbeszéd intézményt különböztethetünk meg. A tematikusan és résztvevőiben is szűk (narrow), a tematikusan széles, de résztvevőiben szűk (broad), a tematikusan szűk, de résztvevőiben széles, és a tematikusan és résztvevőiben is széles (wide) társadalmi párbeszéd intézményt. Azonban a tematikusan szűk, de résztvevőiben széles intézményre egyetlen példát sem találunk.

Az alábbi táblázat az uniós tagállamok országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézményeinek besorolását mutatja ezen elgondolás alapján.

Tematikusan és résztvevőiben is szűk (bipartit vagy tripartit) társadalmi párbeszéd intézmény „narrow” social dialogue	Tematikusan széles, de résztvevőiben szűk (bipartit vagy tripartit) társadalmi párbeszéd intézmény „broad” social dialogue	Tematikusan és résztvevőiben is széles (bipartit plusz vagy tripartit plusz) társadalmi párbeszéd intézmény „wide” social dialogue
	Ausztria	
Belgium	Belgium	
Bulgária		Bulgária
	Csehország	
		Finnország
		Franciaország
		Görögország
		Hollandia
		Írország
	Lengyelország	
	Lettország	
	Litvánia	

³¹ ISHIKAWA 2003, 15-16. o.

Tematikusan és résztvevőiben is szűk (bipartit vagy tripartit) társadalmi párbeszéd intézmény „narrow” social dialogue	Tematikusan széles, de résztvevőiben szűk (bipartit vagy tripartit) társadalmi párbeszéd intézmény „broad” social dialogue	Tematikusan és résztvevőiben is széles (bipartit plusz vagy tripartit plusz) társadalmi párbeszéd intézmény „wide” social dialogue
	Luxemburg	Luxemburg
		Magyarország
	Málta	
		Olaszország
	Portugália	Portugália
	Románia	Románia
		Spanyolország
	Szlovákia	
	Szlovénia	
Összesen 2 ország	Összesen 12 ország	Összesen 12 ország

5. táblázat

Az uniós tagállamok országos, átfogó társadalmi párbeszéd fórumainak típusai³²

Mint az a táblázatból is látható, ma már szinte kizárólag tematikusan széles párbeszéd intézményekkel találkozunk, tematikusan szűk fórumok csak ott fordulnak elő, ahol létezik egy másik fórum a tematikusan széles párbeszédre.

Sőt az intézmények jelentős részének kompetenciája még a fentebb említetteken túlmutató területekre is kiterjed, mint pl. az egészségügy, környezetvédelem, fenntartható fejlődés.

Összefoglalva úgy fogalmazhatunk, hogy a fórumok alapvető célja és feladata az említett témákra kiterjedő konzultáció, tanácsadás, véleményezés. Ezen túlmenően néhány fórum speciális jogosítványokkal is rendelkezik. Például a belga Országos Munkaügyi Tanács az országos kollektív tárgyalások fórumaként is szolgál, a holland Szociális – Gazdasági Tanácsnak igazgatási jellegű feladatai is vannak, az olasz a Gazdasági és Munkaügyi Tanács munkaügyi adatbázist is működtet.³³

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács a róla szóló törvény szerint *„konzultációs, valamint véleményezési és javaslattevő feladatkörében*

a) nyomon követi és elemzi az ország társadalmi-gazdasági fejlődését,

³² HÉTHY – ÓNODI 2008b, 165-205. o., CHABANET – TRESCHÉL 2011., Social dialogue in Bulgaria (http://www.aicesis.org/IMG/doc_110214_Social_Dialogue_in_Bulgaria-5.doc), az EIRO adatbázis (<http://www.eurofound.europa.eu/eiro>), valamint az egyes fórumok honlapjai (felsorolásukat ld. a tanulmány végén) alapján

³³ HÉTHY – ÓNODI 2008b, 122-125. o.

- b) javaslatokat dolgoz ki az Országgyűlés és a Kormány részére az átfogó makro-gazdasági és társadalmi problémák megoldására,
- c) megvitatja a foglalkoztatáspolitikai, munkaerő-piaci, a jövedelemelosztást és a társadalom széles körét érintő kormányzati stratégiákat, koncepciókat, illetve a gazdasággal, a foglalkoztatással, a jövedelmek alakulásával, a társadalompolitikával összefüggő alapvető kérdéseket,
- d) véleményt nyilvánít a vállalkozásokat, a foglalkoztatást, illetve a társadalom széles körét közvetlenül érintő tervezett kormányzati intézkedésekről,
- e) részt vesz a jogszabályok és egyéb kormányzati döntések hatásainak feltárásában, amelyről tájékoztatja a Kormányt,
- f) konzultációt folytat az Európai Unióval kapcsolatos stratégiai kérdésekről,
- g) megtárgyal minden olyan nemzetgazdasági vagy társadalompolitikai kérdést, amelyet a Tanács tagjainak kétharmada javaslata alapján a Tanács napirendjére tűz.”³⁴

Ez alapján célját és feladatait tekintve megfelel az EU-ban jellemzőnek tekinthető tematikusan széles társadalmi párbeszédnek, míg tagjait is figyelembe véve a „wide social dialogue” intézmények közé sorolható.

Azonban az ilyen típusú intézmények keretében történő párbeszéd semmiképpen sem tekinthető valamiféle egységes európai uniós egyeztetési gyakorlatnak, hiszen arányuk a „broad social dialogue” intézményekkel kiegyenlített. Ráadásul három olyan ország (Bulgária, Luxemburg, Portugália), amely működtett „wide social dialogue” fórumot, emellett a szociális partnerekkel történő egyeztetésre fenntart külön „narrow” vagy „broad social dialogue” fórumot is.

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács a holland vagy az olasz intézményhez hasonló speciális feladatot nem kapott, azonban feladatai között egy szokatlant találunk. A Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény alapján ugyanis a kormány a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban folytatott konzultációt követően állapítja meg a kötelező legkisebb munkabért és a garantált bérminimumot.³⁵

Az alábbi táblázat segítségével vizsgáljuk meg, hogy azokban a tagállamokban, ahol van kötelező minimálbér, az országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézményeknek van-e szerepe annak megállapításában.

---

³⁴ Ld.: 2011. évi XCIII. tv. 3. § (1) bek.

³⁵ 2012. évi I. tv. 153. § (1) bek.

Ország	Van-e kötelező minimálbér?	Az országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézmények szerepe a kötelező minimálbér mértékének meghatározásában
Ausztria	nincs	
Belgium	van	Az Országos Munkaügyi Tanácsban országos kollektív szerződést kötnek róla.
Bulgária	van	A Tripartit Együttműködés Nemzeti Tanácsa konzultál róla.
Ciprus	nincs	
Csehország	van	A Gazdasági és Szociális Megállapodás Tanácsa konzultál róla.
Dánia	nincs	
Egyesült Királyság	van	Nincs ilyen intézmény
Észtország	van	
Finnország	nincs	
Franciaország	van	Nincs szerepe
Görögország	van	Nincs szerepe
Hollandia	van	A Gazdasági és Szociális Tanács konzultál róla.
Írország	van	Nincs szerepe
Lengyelország	van	A Gazdasági és Szociális Ügyek Tripartit Bizottsága konzultál róla.
Lettország	van	A Nemzeti Tripartit Együttműködés Tanácsa konzultál róla.
Litvánia	van	A Litván Köztársaság Tripartit Tanácsa dönt róla.
Luxemburg	van	Nincs szerepe
Magyarország	van	A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács konzultál róla.
Málta	van	Nincs szerepe
Németország	nincs	
Olaszország	nincs	
Portugália	van	A Szociális Párbeszéd Állandó Bizottsága konzultál róla.
Románia	van	A Nemzeti Tripartit Tanács konzultál róla.
Spanyolország	van	Nincs szerepe
Svédország	nincs	
Szlovákia	van	Nincs szerepe
Szlovénia	van	A Gazdasági és Szociális Tanács konzultál róla.

6. táblázat

Az országos, átfogó társadalmi párbeszéd intézmények szerepe a kötelező minimálbér meghatározásában az EU tagállamaiban³⁶

³⁶ CHABANET-TRECHSEL 2011., az EIRO adatbázis i. m, az ILO NORMLEX adatbázisa (<http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:1:2253094878375239::NO>), az egyes fórumok honlapjai (felsorolásukat ld. a tanulmány végén), valamint az egyes fórumok titkárságainak válaszai alapján

Az EU 27 tagállamából jelenleg 20-ban van kötelező minimálbér, s mint azt a táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, ebből 11-ben van valamilyen szerepe annak megállapításában az országos, átfogó társadalmi párbeszéd fórumoknak. Ez általában konzultációt jelent, de találunk példát arra is, hogy a kormány köteles egyetértésre jutni a fórum keretében a minimálbér mértékéről, azaz gyakorlatilag a fórum dönt róla³⁷ (Litvániában), valamint arra is, hogy a szociális partnerek a fórum keretében országos kollektív szerződést kötnek róla (Belgiumban).

Azonban a konzultációs joggal bíró tanácsok az egyetlen holland Gazdasági és Szociális Tanács kivételével mind „broad social dialogue” intézmények, azaz csak a szociális partnerek részvételével működnek. Mivel a holland Gazdasági és Szociális Tanács munkájában is csak független szakértők vesznek részt a szociális partnereken kívül,³⁸ így az, hogy egy olyan széles résztvevői körű fórum, mint az NGTT konzultációs jogot kapott a minimálberről, egyedülállónak tekinthető.

Összegzés

A fentebb elmondottakat figyelembevéve összességében megállapíthatjuk, hogy a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács a bipartit plusz szerkezetű, „wide social dialogue” intézmények közé sorolható, amelyek ugyan közel sem számítanak különlegesnek az EU-ban, de tipikusnak sem, így létrehozása nem illeszthető valamilyen európai trendbe. Összehasonlítva a többi bipartit plusz „wide social dialogue” intézménnyel, tagságát és feladatait tekintve ugyan számos hasonlóságot is felfedezhetünk, de számos legalábbis szokatlannak nevezhető jellemzővel is bír.

Felhasznált irodalom

CHABANET, Didier – TRECHSEL, Alexander H.: EU National Economic and Social Councils and Similar Institutions. Robert Schuman Center for Advanced Studies, European University Institute. 2011. http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/19356/EUDO_Report_2011_03.pdf?sequence=1

---

³⁷ Hasonlóan a 2009 előtti magyarországi gyakorlathoz, amikor a kormány csak az Országos Érdekegyeztető Tanács egyetértésével állapíthatta meg a minimálbért

³⁸ CHABANET – TRESCHEL 2011, 101. o.

HÉTHY Lajos – ÓNODI Irén: Országos Társadalmi Párbeszéd – Az Országos Érdekegyeztető Tanács és a Gazdasági és Szociális Tanács. Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, 2008a

HÉTHY Lajos – ÓNODI Irén: A Gazdasági és Szociális Tanács (2004-2007). Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, 2008b

HÉTHY Lajos – ÓNODI Irén: Országos társadalmi párbeszéd intézmények. Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, 2010

ISHIKAWA, Junko: Key Features of National Social Dialogue: a Social Dialogue Resource Book, ILO, 2003

Social dialogue in Bulgaria. http://www.aicesis.org/IMG/doc_110214_Social_Dialogue_in_Bulgaria-5.doc

TREBILCOCK, Anna: Towards social dialogue: Tripartite cooperation in national economic and social policy making, ILO, 1994

Az egyes fórumok felhasznált angol nyelvű honlapjai

Ausztria: www.sozialpartner.at

Belgium: www.ccecrb.fgov.be, www.cnt-nar.be

Bulgária: www.esc.bg

Finnország: www.vnk.fi/hankkeet/talousneuvosto/en.jsp

Görögország: www.oke-esc.eu/index_en.html

Hollandia: www.ser.nl/en/home.aspx

Írország: www.nesc.ie

Olaszország: www.cnel.it/217?cnel_testo=2

Litvánia: www.lrtt.lt/en/about.html

Málta: www.mcesd.org.mt/mcesd/home.aspx

Portugália: www.ces.pt

Szlovénia: www.gsv.gov.si/en/